

UUDISKIRI 4

Märts 2012

MiSRaR

Projekti MiSRaR eesmärgiks on teadmiste ja kogemuste vahetamine riskihalduse ja ruumiplaneerimise valdkonnas. Projekt algas 2010. aasta kevadel ning praeguseks on osalevate partnerite poolt korraldatud 13 temaatilist seminari. MiSRaR-i rahastab programm INTERREG IVC ning projekti tegevustes osaleb seitse piirkonda. Projekti juhtivpartneriks on Lõuna-Hollandi Lõuna ohutuspiirkond. Teisteks partneriteks on Tallinna linnavalitsus (Eesti), Epeirose piirkond (Kreeka), Forlì-Cesena provints (Itaalia), Aveiro munitsipaliteet (Portugal), Mirandela munitsipaliteet (Portugal), Euro Perspectives Foundation (Bulgaaria). Kolmeaastane projekt kestab kuni 2012. aasta lõpuni.

Instrumentidelt protsessile

2011. aastal nihutas projekt MiSRaR oma tähelepanu fookusse tegeliku leevendusplaneerimise protsessi niihästi kasutatavate instrumentide kui koostisprotsesside osas. Võimekusanalüüsile ja leevendusinstrumentidele pühenduti aasta esimesel poolel, samas kui teine pool keskendus konkreetsemalt planeerimisprotsessile endale. Partnerite seas arutati mitmesuguseid viise "reaalsete" leevendusplaanide mõjutamiseks või seoste loomiseks olemasoleva plaaniga, samuti ka kulude-tulude analüüsi (cost-benefit analysis, CBA), leevendusmeetmete finantseerimist ning seadusandluse tõhusat kasutamist. 2012. aasta kevadel püsis fookus neil alusprotsessidel, jätkati selliste teemadega nagu lobby-tegevus ja selgitustöö, seire, elluviimine ja hindamine. Läbivaks teemaks, mida käsitleti kõikidel seminaridel, oli koostöö avaliku sektori ja erasektori vahel, mis on otsustava tähtsusega aspekt, kui soovitakse leevendusprotsessis saavutada tõhusaid tulemusi. Sellesse valdkonda (ja kõigisse teistesse teemadesse) puutuvad kogemused avaldatakse projekti kodulehel.

Epeiros: leevendusplaneerimine

Üheksas temaatiline seminar toimus 21.-22. septembril 2011 Igoumenitsas (Kreeka). Seminari teemaks olid leevendamise faasid mitmekihilise ohutuse vaatenurgast ja leevendusplaani roll üldises riski- ja kriisihalduses. Lisaks arutati erinevat laadi leevendusplaanid ning esitleti edukaid lähenemisi leevendusplaneerimisele nagu näiteks Dordrechtis (Holland) kasutatud RISCE-lähenemine.

Euroopa praktikad neis valdkondades ning kohalike ja regionaalsete osapoolte roll keskvalitsuse suhtes erinevad üksteisest suuresti. Mõnes riigis on mitmekihilised planeerimisskeemid paika pandud keskvalitsuse poolt ning kohalikud osapooled peavad neid järgima. Teistes riikides on rohkem levinud "alt-üles" lähenemised ning juhi

- **Riskikaalutus:** riskide mõistmine on leevendamise lähtepunkt
- **Terviklik:** arvesse võetakse kõiki tagajärgi ja ohtusid
- **Struktuurane:** leevendamine on pidev protsess, millesse peavad olema kaasatud asjaomased organisatsioonid
- **Koostöö:** kõik asjaomased valitsusagendid, kodanikuühiskond, tööstused ja elanikud peavad tegema koostööd
- **Varajane:** riskide leevendamine on kõige tõhusam siis, kui ohutust käsitletakse ruumiplaneerimise nii varajases faasis kui võimalik

rollis on pigem kohalikud ja piirkondlikud võimud. Ka geograafiline orientatsioon erineb regioniti. Mõnel juhul käsitlevad leevendusplaanid konkreetset tüüpi katastroofi, teistel juhtudel aga keskenduvad kindlale piirkonnale. Erinevusi leidub ka selles osas, et leevendusplaan pole alati eraldi ettevõtmine, vaid kujutab endast sageli üht osa suuremast ruumiarendusplaanist.

Seoses planeerimisprotsessiga tõstusid järgmised olulised teemad:

- Probleemi põhjalik tundmine. Probleemi ning käepäraste võimaluste ja ressursside hea analüüs;
- Hea koostöö kõigi asjaomaste organisatsioonide vahel, vastutuse selge jaotus ning kokkulepped infovahetuse kohta;
- Elanikkonna hea teavitamine ning organisatsioonide, vabatahtlike ja kohaliku kogukonna kaasamine.

Aveiro: kulude-tulude analüüs

Kümnes seminar leidis aset Aveiros 26.-27. oktoobril 2011. Seminar keskendus kulude-tulude analüüsile leevendusstrateegiatega kavandamisel. Seminari juhatas sisse Marjan van Schijndel, ECORYS vanemkonsultant ning kulude-tulude analüüsi (CBA) ekspert transpordi ja mobiilsuse

vallas. Ta selgitas, kuidas tuleks CBA-d teostada ning millised on erinevused rahandusliku CBA, sotsiaalse CBA, kulude-tagajärgede analüüsi (cost-effect analysis, CEA) ning mitmekriteeriumilise analüüsi (multi criteria analysis, MCA) vahel. Proua van Schijndel kirjeldas ka Hollandi "LPG-ahela juhtumit"¹ kui näidet edukast kulude-tulude analüüsist, mis mõjutas tugevasti otsustusprotsessi Lõuna-Hollandi Lõuna ohutuspiirkonnas. Pärast seda esimest sissejuhatust esitles dr. Peter Roebeling Aveiro ülikooli keskkonna- ja

mereuringute keskusest (Centro de Estudos do Ambiente e do Mar, CESAM) Aveiro piirkonna CBA-praktikat seoses erosiooni probleemiga Kesk-Portugali rannikualal.

Ekspertide sissejuhatuste järel esitlesid kõik partnerid oma kogemusi CBA vallas ning arutati erinevusi ja sarnasusi CBA metodoloogiates. Üldjärelalusena tõid osalised välja mõtte, et kulude-tulude analüüsi koostamine on väga kasulik mitte üksi selleks, et teha valik erinevate leevenduslahenduste vahel, vaid see on ka väga väärtuslik otsustajate ning avalikkuse toetuse võitmisel leevendusmeetmetele.

¹ LPG – veeldatud naftagaas (*liquified petroleum gas*).

Tallinn: rahastamine ja õigusraamistik

Üheteistkümnendal seminaril, mis toimus 29.-30. novembril Tallinnas, arutasid partnerid oma riikide leevendusseadusandlust. Erilist tähelepanu pöörati avalike institutsioonide kohustustele, mandaatidele ja eelarvetele leevendamise käsitlemisel ning samuti eraettevõtete ja kodanikuühiskonna seadusjärgsetele kohustustele.

Lisaks sellele anti ülevaade vastavatest eelarvetest ning tutvustati konkreetseid finantsraamistikku puutuvaid näiteid. Ettekannete üks oluline sõnum seisnes selles, et leevendusmeetmete rahastuse hankimisel pakuvad mittespetsiifilised eelarved, nagu näiteks taristu ja looduskeskkonnaga seotud eelarved, rohkem võimalusi kui need eelarved, mis on mõeldud spetsiifiliselt leevendamise või ohutuse jaoks. Seepärast on elulise tähtsusega, et leevenduseesmärkide saavutamisel kasutatakse avaliku sektori võrgustikku, kuna nii saab kasutada enamaid rahastusallikaid. Seminaril kirjeldati konkreetset praktikat, kuidas rahastus leiti teistest institutsioonidest, Dordrechtis "Wielwijki" piirkonna kliimakindlaks muutmise juhtumil.

Hea praktika näitena kirjeldas Forlì väga huvitavat juhtumit erasektori ja avaliku sektori partnerite koostööst. Cesena linna lähedal Savio jõe ääres asuva kruusa- ja liivakarjääri "Palazzina" eksploateerimisluba anti eraettevõttele, kes pärast kaevandamise lõpetamist peab rajama veehoidla vee kogumiseks Savio jõe üleujutamise korral. Sel moel genereerivad erahuvid rahalisi vahendeid avalike ülesannete täitmiseks.

Kuid avaliku ja erasektori koostöö (Private Public Partnership, PPP) pole alati võimalik. Tallinn mainis fakti, et Eesti omavalitsustel pole lubatud riskide leevendamisel teha koostööd erapartneritega ning kasutada ära võidan-võidad-situatsioone.

Forlì: lobby ja selgitustöö

Kaheteistkümnendal temaatiline seminar lobby-tegevusest ja selgitustööst leidis aset Forlìs 25.-26. jaanuaril 2012. Seminar algas üldise sissejuhatusega teemasse Forlì esindajate poolt. Pärast sissejuhatust esitles Forlì Jõgikonna Amet Cesenatico valgala üleujutusriskide haldamiseks mõeldud rajatiste juhtumit. Ettekandes selgitas esindaja, kuidas eri rühmade lobby-tegevus ja selgitustöö sundisid valitsust oma algseid plaane ümber vaatama. Lõpuks otsustas valitsus ehitada väiksema kanali täiendavate kogumisaladega, kuhu suunatakse vett üleujutuse korral. Süsteem kujunes oodatust palju kallimaks, samas kui ohutus ei kasvanud nii palju, kui algne

plaan ette nägi. Pärast ettekannet andis Forlì-Cesena provintsi tsiviilkaitseüksuse esindaja üldise ülevaate viisist, kuidas neil tegeldakse lobby ja selgitustööga ning esitas huvitavaid mõtteid nendepoolse vaatevinkli kohta eelmainitud juhtumi osas.

Ka teised partnerid tutvustasid oma asjakohaseid kogemusi. Epeiros viitas maagaasitorustiku projekteerimise juhtumile ning viisile, kuidas kohalikud elanikud ning niihästi erasektori kui ka avaliku sektori asutused püüdsid otsustajaid mõjutada. Mirandela projektijuht tutvustas juhtumit seoses tammi ehitamisega Bragança piirkonnas. Tänu edukale lobby-strateegiale oli tulemuseks 80 ha kaitsealuse puistu taasmetsastamine Mirandela omavalitsuse metsatulekahjupiirkonnas.

Tallinn selgitas, miks on Põhja-Tallinnas oluline omada head lobby-strateegiat ning kuidas kohalik MiSRaR töörihm sellega tegeleb. Leevendusplaneerimist saab riigi tasandil tõkestada, vetostada või muuta ning siinkohal on lobby ja selgitustöö tarvilik, et edendada häid mõtteid leevendamissstrateegiate kohta. EPF (Euro Perspectives Foundation) tutvustas oma lobby-praktikaid, mille tulemusena saavutati tõhusam viis talveteede puhastamiseks ning äärmuslike ilmatingimustega võitlemiseks Gabrovo piirkonnas.

Mirandela: seire ja hindamine

Kolmeteistkümnes seminar korraldati 6.-7. märtsil Mirandelas. Seminari teemaks oli tagasisidetsüklil leevendusplaneerimise protsessis. Partnerid vahetasid kogemusi seire ja hindamise vallas ning osutasid kõik selgesti mitte üksi hea planeerimise, vaid ka plaani elluviimise hilisema seire järele. Õnnetused ja katastroofid leiavad sageli aset sellepärast, et kontroll ei toimi. Leevendusstrateegia üks oluline osa on lubade tingimused ja regulatsioonid. Kõigi partnerite poolt tõdeti probleemi, et see aspekt kuulub sageli eri tasandi võimude pädevusse, kellest igaühel on oma täitevaparatuur ja formaalsed volitused. Sellealane koostöö viiks tõhusamalt suunatud elluviimisele, mis on ühtlasi ka kliendisõbralik.

Teine seminaril arutatud aspekt puudutas küsimusi, mis kerkivad siis, kui kohalikul omavalitsusel lasub järelevalve kõrgema tasandi võimu üle. Näite säärasest juhtumist (ja kaasnenud probleemidest) tõi Lõuna-Hollandi Lõuna ohutuspiirkond, tutvustades hetkeolukorda Hollandis, kus munitsipalteedid on vastutavad leevendusmeetmete seire eest isegi sel juhul, kui neid

meetmeid viib ellu keskvalitsus (näiteks tunneli ehitamise ajal). Partnerid arutasid ka leevendusmeetmete hindamist ja seda, kuidas neid tulemusi kasutada riskianalüüsis.

Ekspeditsioonid

Temaatiliste seminaride käigus tehti korduvalt ekspeditsioone, et tutvuda tegelike näidetega riskide leevendamiseks. Mõned näited: toimusid külaskäigud kohalikesse tuletõrjebrigaadidesse ja kiirabiteenistusse, looduslike tulekahjude toimumispaikadesse, Kolga-Aabla märgaladele ning Aveiro jalgpallistaadionile. Forlì-Cesena provintsis külastati pikema ekspeditsiooni käigus Cesenaticosse ehitatud vesirajatisi, mille käigus rühm sai oma silmaga tutvuda eelnevalt esitletud juhtumiga.

Tähelepanuväärne oli planeeritud tulekahju demonstratsioon Mirandelas. Külalised said mitte üksi ulatuslikku informatsiooni selle abinõu rakendamise kohta, vaid meetodit ka demonstreeriti praktiliselt ühes metsapiirkonnas tuletõrjeteenistuse, metsaameti ja politsei koostöös. Mõned MiSRaR rühma liikmed ei suutnud hoiduda kiusatusest aidata süüdata – mõistagi hea ürituse nimel – tükikest Portugali metsast.

Riskikaalutluse brošüüri esitlemine

Märtsis 2012 esitleti Mirandelas toimunud

temaatilisel seminaril esimest MiSRaR brošüüri riskikaalutlusest. Mirandela linnapea Antonio Branco, kes osales projektis algusest peale juhtkomitee liikmena, avaldas brošüüri portugali keelse versiooni oma munitspaliteedi kodulehel. Brošüür "Riskide kaalutlemine: praktilisi õppetunde Euroopa Liidust" ilmub kõigi projektipartnerite keeltes ja inglise keeles. Kõik versioonid on kättesaadavad kodulehel www.misrar.eu.

Hollandis saab brošüüri alla laadida Lõuna-Hollandi Lõuna ohutuspiirkonna (ZHZ) kodulehelt, samuti on see kättesaadav trükisena MiSRaR projektijuhilt Nico van Os'ilt n.van.os@vrzhz.nl.

Kaks ülejäänud brošüüri ilmuvad 2012. aasta 2. kvartalis. Oktoobris järgneb neile käsiraamat, mida esitletakse projekti lõppkonverentsil 25. oktoobril Dordrechtis.

Hea praktika laad Interreg4c

Novembris 2011 osales MiSRaR Interreg4d hea praktika laadal Krakowis. Tallinna, EPF ja ZHZ esindajad seadsid üles ohtrate esitlusmaterjalidega MiSRaR stendi. Külastajad näitasid projekti vastu üles märkimisväärset huvi. Samuti oli väga huvitav näha, mida on praeguseks saavutanud teised projektid, eriti need, mis käsitlesid riskidega seotud probleeme. Laad oli hästi korraldatud ja väärrib kordamist.

Lõppkonverents

Projekti lõppkonverents toimub neljapäeval, 25. oktoobril 2012 Dordrechtis vanas raekojas. Eri partnerriikidest oodatakse kokku umbes 50 osavõtjat. Lõppkonverentsil teeme tagasisaate kogu projektile, huvitades eriti selle tulemustest ja mõjust, mida projekt on avaldanud osalenud organisatsioonide riskihaldusele. Samuti antakse juhtkomitee esimehele üle valminud käsiraamat.

Lõppkonverentsi järel viivad projektijuhid läbi projekti sisehindamise. Seejärel korraldavad kõik partnerid ühe või mitu omaenda kohalikku lõppsessiooni MiSRaR tulemuste edasiseks levitamiseks.

